

VASAGYMNASIET
- mot framtiden!

Fasen så dyrt allt är!

En studie om orsaker och åtgärder till inflationen i Sverige 2022–2023.

Jens Holm
EK20
Handledare: Johan Anmark
& Amy Stengård
20230514

Sammanfattning

Syftet med uppsatsen är att undersöka varför Sveriges inflation år 2022–2023 blivit så hög och huruvida Sverige hade kunnat dämpa inflationen ytterligare. I uppsatsens bakgrund och i resultatet behandlas inflationen utifrån faktorer som Sveriges finanspolitik samt externa världshändelser. Metoder som används för att besvara frågeställningen är informationssökning genom relevanta inlägg om ämnet tillsammans med kvalitativa intervjuer med yrkesverksamma inom Sveriges finans. Resultatet består av en tematisk analys utifrån intervjudeltagarnas utsagor. Slutsatserna som jag kunde dra var att Sveriges inflation kan relatera till externa världshändelser däribland coronapandemin samt Rysslands invasion av Ukraina. Jag kunde även dra slutsatsen att det ej går att vara säker på om Sverige kunde ha påverkat inflationen, då intervjudeltagarna ej var eniga om detta. Även de deltagare som påstod att Sverige kunde ha påverkat inflationen hade ingen insikt i vad de eventuella konsekvenserna av om Sverige ändrade sitt agerande hade kunnat bli.

Abstract

The purpose of this essay is to investigate why Sweden's inflation has become so high during 2022–2023 and whether Sweden could have reduced inflation more. The essay's background and results address inflation based on factors such as Sweden's fiscal policy and external world events. Methods used include information search through relevant posts on the subject, along with interviews with professionals in Sweden's finance industry. The result consists of a thematic analysis based on the interviewees' statements. The conclusions I was able to draw were that Sweden's inflation consists mostly of external world events, including the coronapandemic and Russia's invasion of Ukraine. I could also conclude that it is not certain whether Sweden could have influenced inflation, as the interview participants did not agree on this. Even those who claimed that Sweden could have influenced inflation had no insight into what the potential consequences of changing Sweden's approach could have been.

Nyckelord

Inflation, finanspolitik, år 2022–2023, ekonomivetenskap, Sverige

Keywords

Inflation, finance politics, year 2022–2023, economic science, Sweden

Innehållsförteckning

1 Inledning	1
1.1 Syfte och frågeställningar.....	1
1.2 Avgränsningar	2
2 Bakgrund	3
2.1 Vad innebär inflation och varför är den skadlig?	3
2.2 Så styrs Sveriges ekonomi genom teorier	3
2.3 Världshändelser som påverkat ekonomin	3
2.3.1 Coronapandemins påverkan	4
2.3.2 Rysslands invasion av Ukraina	4
3 Metod	6
3.1 Litterär informationssökning	6
3.2 Datainsamling genom intervjuer.....	6
4 Resultat	7
4.1 Världspolitik.....	7
4.2 Coronapandemin.....	7
4.3 Förändrande konsumentmönster	8
4.4 Kriget i Ukraina.....	8
4.5 Sveriges finanspolitik och penningpolitiska åtgärder	9
4.5.1 Inflationsspiraler och svenska kronans värde	10
5 Diskussion/Slutsats	11
5.1 Resultatdiskussion	11
5.2 Slutsats	12
5.3 Metoddiskussion	13
6 Källhänvisningar	14
6.1 Litteraturkällor	14
6.2 Personlig kommunikations källor.....	15
Bilaga	17

1 Inledning

Inflationen har blivit den hetaste debatten i media och många nyhetsredaktörers fokuseringsämne under andra halvan av året 2022, och det är inte utav en slump. Familjer måste ta emot matkassar för att ha råd att äta, människor tvingas sälja sina bostäder för att ha råd med de ökade räntorna på sina lån och matvaruprodukter och elpriser mer än dubblas i pris. Inflationen har skapat många oroligheter i vårt land och därför är det högst aktuellt att undersöka vad som har lett oss dit vi är idag. Alla svenskar påverkas av inflationen och med dessa höga inflationssiffror är det inte endast konsumentpriserna i samhället som påverkas utan även arbetslösheten, den svenska välfärden. Sveriges utbildningsinstitut har exempelvis till följd av detta behövt höja CSN bidraget så att svenska studenter har råd med att både studera och leva (CSN, 2022).

Inflationen har påverkats av många olika aspekter och världshändelser och Sveriges olika aktörers taktiker för att hjälpa samhället och kontrollera ekonomin hamnar inte alltid i samspel. I artikeln "Forskare: sänkta skatten var bortkastade pengar" publicerad i *Svenska Dagbladet* [SvD] (2023-04-28) berättar Mikael Törnwall om hur regeringen försöker dämpa bördan på Sveriges hushåll genom elpris-stöd, bostads-stöd och skattesänkningar på drivmedel men att forskarna ser att insatsen inte gör någon större nytta. Samtidigt resonerar Riksbanken i pressmeddelandet "Styrräntan höjs med 0,5 procentenheter till 3,5 procent" (2023) att alla dessa bidrag kommer ha som konsekvens att skjuta inflationen i taket, vilket Riksbanken försöker motarbeta genom att ständigt höja styrräntan och göra människors lån dyrare så att de ej överkonsumerar och driver på inflationen.

Riksbankens målsiffra för inflationen är 2% per år enligt konsumentpris index med fast ränta [KPIF] och det är den nivån som vi är vana vid. Inflationen låg i december år 2022 på 10,2% enligt KPIF jämfört med samma månad 2021 (SCB). Detta leder fram till det jag ämnar undersöka i mitt gymnasiearbete: Är den höga inflationen i Sverige under år 2022–2023 ett fenomen av Sveriges finanspolitik, de ekonomiska teorierna riksbanken använder sig av eller beror den på externa världshändelser som Sverige ej har kunnat skydda sig från?

1.1 Syfte och frågeställningar

Syftet med denna undersökning är att utreda varför inflationen har uppstått och hur Sveriges agerande har påverkat den. Detta ska besvaras genom att undersöka om personer med olika expertis och kunskap inom Sveriges finans är eniga om varför inflationen har uppstått, eller om de tycker olika angående vad detta kan bero på och hur det påverkar fenomenet inflation.

Mina frågeställningar är:

Varför har inflationen uppstått?

Hur har Sverige agerat i mål att kontrollera inflationen?

1.2 Avgränsningar

Jag har avgränsat mig till att undersöka endast den svenska inflationen. Jag har avgränsat min materialsökning till relevanta källor, som är publicerade inom de 3 senaste åren.

2 Bakgrund

I bakgrunden beskrivs vad inflation innebär och hur den resoneras kring i Sverige. Det lyfts även fram tidigare forskning om ämnet inför undersökningen.

2.1 Vad innebär inflation och varför är den skadlig?

Med inflation menas en allmän stegring av prisnivån, menar Klas Eklund (*Vår ekonomi*, 2020).

Inflation är alltså inte när enstaka produkter eller tjänster varierar i pris, eftersom detta kan bero på externa faktorer exempelvis kvalitetsförändringar. Inflation är när det finns ett tryck uppåt på den allmänna prisnivån, vilket gör att penningvärdet försämras. Det skadliga med att penningvärdet försämras är att konsumenters köpkraft minskar och gör att välfärden försämras och att fattigdomen ökar beskriver Eklund (2022).

2.2 Så styrs Sveriges ekonomi genom teorier

Eklund (2023) menar att i Sverige styr Riksbanken Sveriges ekonomi genom verktyget styrränta, tidigare kallat reporänta. För att kontrollera inflation använder man den ekonomiska modellen för monetarism vilket innebär att man höjer styrräntan så att bankers lån blir dyrare, samt att bankernas placerade pengar i Riksbanken blir mindre gynnsamma, vilket spiller över i att bankerna höjer sina räntor för företag och privatpersoner som därmed bromsar konsumtionen i samhället. Monetarismen menar att sambandet mellan penningmängd och prisnivå är starkt och därför anser man att det är viktigt att kontrollera penningmängden för att bekämpa inflationen (Eklund 2023).

I Sverige används också en ekonomisk teori, benämnd Keynes teori, främst av regeringen.

Regeringen stimulerar ekonomin vid behov som i fallet under coronapandemin där regeringen sköt till pengar genom bidrag till de branscher som hade det tuffast men som bedömdes behövas i samhället, exempelvis restaurang, krog och nöjeslivet. Eklund (2023) skriver att Keynes teori bygger på att staten bör hjälpa samhällsekonomin att stabilisera sig. Under lågkonjunktur bör de sänka skatter och höja offentliga utgifterna, och på så sätt öka sysselsättning och BNP utan att inflation uppstår. Under högkonjunktur bör staten i stället driva en åtstramningspolitik, höja skatterna och sänka de offentliga utgifterna för att skära ned på sysselsättningen, bromsa konsumtionen och därmed sänka inflationen (Eklund, 2023).

2.3 Världshändelser som påverkat ekonomin

Världshändelser som påverkat Sveriges ekonomi är kriget i Ukraina samt coronapandemin och i detta kapitel undersöks konsekvenserna av dessa.

2.3.1 Coronapandemins påverkan

Coronapandemin kom som en chock för alla och inte minst sagt för arbetsmarknaden. Verksamheter tvingades till knäna och många gick i konkurs. I Statistiknyheten "Coronapandemin slog hårt mot arbetsmarknaden 2020" redogör SCB (2021) om arbetsmarknadens statistikförändringar på grund av coronapandemin, året 2020 som vart det år som främst präglades av coronapandemin så blev 86000 människor i Sverige av med sina jobb. Detta är den högsta arbetslösheten sedan finanskrisen. Detta beror på att konsumenter ändrade sina mönster och begränsningarna av samhället.

Peter Gustafsson och Tommy von Brömsen (2021) beskriver i rapporten "Coronapandemin: Riksbankens åtgärder och den finansiella utvecklingen under våren och sommaren 2020" att coronapandemin även orsakade en kraftig nedgång i den ekonomiska aktiviteten under det första kvartalet av året 2020. Detta ledde till att många företag drabbades hårt när konsumenter ändrade sina beteenden och samhällen satte in restriktioner för att stoppa smittspridningen. För att hjälpa hushåll och företag att klara denna negativa nergång i ekonomin bedrev regeringen och Centralbanken en expansiv finanspolitik. Det krävdes stora åtgärder för att balansera upp ekonomin, och samtidigt som dessa åtgärder kan klassas som en räddning så är det även en bidragande faktor till den höga inflationen.

Den ökande efterfrågan på varor och tjänster som kom efter pandemin under början av 2021 har skapat svårigheter att mötas upp av tillverkare och transportinfrastrukturen och har därmed tryckt upp priserna högt, och bidragit till inflationen. Dessa uppgångar i råvarupriser och transportpriser skapade konsekvenser som ledde till att företagens producentpriser skenade i väg, vilket i sin tur gav dyrare priser för konsumenter och bidrog till en hög inflationssiffra, redogör Johannes Hagen (2021) i artikeln "Ur askan i elden – från pandemi till skenande inflation" publicerad av Jönköping Universitet.

2.3.2 Rysslands invasion av Ukraina

Ukraina står för en betydande del av Sverige och världens spannmåls- och matproduktion, och på grund av den ryska invasionen av Ukraina så riskerar matproduktionen i Ukraina att kraftigt minska, vilket leder till högre priser av livsmedelsprodukter som Ukraina är en stor exportör av. Höga priser på spannmål bidrar även till högre priser på andra sorters livsmedel, såsom kött och mejeriprodukter och får som konsekvens högre produceringskostnader och därmed dyrare priser, förklarar Torbjörn Jansson (2022) i artikeln "Dyrare mat men ingen brist i krigets spår" publicerad av Lunds Universitet.

Men även elen har blivit betydligt dyrare i Sverige på grund av detta krig, eftersom Rysslands gas-sanktioner mot Europa har lett till att elproduktionen har blivit dyrare. Trots att Sverige endast använder 3% naturgas för våra elbehov så är vi sammankopplade med dem europeiska elnäten och därför får framför allt den södra halvan av Sverige stora konsekvenser av denna elprishöjning i Europa, redogör Matilda Löfdahl (2022) i artikeln "Så mycket påverkar det ryska gasstoppet svenska elpriset" publicerad av TV4.

3 Metod

För att undersöka inflationen och dess effekter på ekonomin har två olika metoder för datainsamling använts: informationssökning genom relevanta inslag om ämnet och intervjuer med yrkesverksamma ekonomer.

3.1 Litterär informationssökning

För att hitta information om inflationen har jag använt mig av relevanta artiklar samt inslag från Universitet men även andra auktoritära utgivare av information och teorier. Jag har även använt mig av facklitteratur i form av böcker skrivna av finansinsatta forskare. Jag har sökt information genom att använda mig av nyckelord, däribland: *coronapandemin, inflation 2022—2023, Sverige, elprisstöd, bostads-stöd, skattesänkningar, Riksbankens åtgärder, Sveriges åtgärder, orsaker*. Jag har gjort urvalet att endast använda mig av nyligen skriva källor, och hållit mig till förstahandskällor för att öka trovärdigheten. Jag har även avgränsat mig till svenska källor.

3.2 Datainsamling genom intervjuer

För att få en djupare förståelse av inflationen har jag även genomfört intervjuer med yrkesverksamma ekonomer. Dessa personer har valts ut eftersom de kan antas ha expertis och kunskap om ämnet då de är yrkesverksamma inom området. Dessa har jag kontaktat via mejl och bokat videokonferenser. Informanterna har fått tillgång till intervjufrågorna i förväg för att kunna utveckla deras svarsmöjligheter. Intervjuerna genomfördes sedan genom videokonferenser. Under intervjuerna har jag använt mig av öppna frågor för att ge personerna jag intervjuar frihet att dela med sig av sina egna åsikter och erfarenheter inom ämnet inflation. Urvalet har som jag ovan nämnde gjorts genom att jag valde personer från olika auktoritära myndigheter i Sverige för att få olika perspektiv och genom att hålla mig till myndigheter kunde jag säkerställa trovärdigheten och kompetensnivån. Personerna som jag har intervjuat är:

Christoffer Wingård; senior utredare på Kommersekollegium

Erik Glans; inflationsanalytiker från Konjunkturinstitutet

Kontaktperson; Riksbankens avdelning för penningpolitik.

Denna metod för datainsamling, kvalitativa intervjuer, ger möjlighet att få en djupare förståelse av ämnet genom att fånga personernas erfarenheter, åsikter och kunskap om inflation. Detta möjliggör en djupgående analys av ämnet och en möjlighet att identifiera eventuella brister eller luckor i tidigare forskning.

4 Resultat

I resultatet lyfts den informationen och synpunkterna som angavs av intervjudeltagarna. Det är uppdelat i fem olika perspektiv; världspolitik, konsumentmönster, coronapandemin, Sveriges finanspolitik och penningpolitiska åtgärder, samt svenska kronans kurs.

4.1 Världspolitik

Christoffer Wingård, senior utredare från Sveriges expertmyndighet inom handels

Frågor, berättar i intervjun om handelsbakgrunden som har påverkat inflationen fram tills nu. Han berättar att handel- och ekonomiutformningen som vi har sett har sina rötter många år tillbaka, redan i händelser innan coronapandemin. Han menar att en händelse som man kan tolka som ”början” av den inflationsutvecklingen som vi nu ser är när Donald Trump blir president år 2016. Det första Trump gjorde som president är att dra sig ur ett stort handelsavtal i Stillahavsregionen (TPP), och genom detta vrider synen på amerikansk handel väldigt snabbt och radikalt. Efter detta så inför han flera protektionistiska åtgärder som därmed försvårar handel. Trump anklagar Kina för att ha stulit amerikanska jobb och därmed ”rånat” USA i flera år, vilket han grundar i att fabriker har flyttat från Amerika till Kina. Trump lägger tullar på all handel med Kina och startar ett handelskrig med Kina, eftersom när en part sätter upp tullar gör den andra parten detsamma, berättar Wingård. Dessa tullar bidrar till förändrade villkor inom världshandeln. Tidigare har man sett en stadig ökning inom globaliseringen och fragmentiseringen (uppdelningen av handeln) och att man har fokuserat på att minska kostnader och effektivisera handeln och därmed har man lagt tillverkningen av varor på de platser som är billigast. Trumps beslut år 2016 innebär en förändring i prioriteringarna, vilket leder till att ett nytt kostnadsläge smyger sig in i tillverkning och distribution.

4.2 Coronapandemin

Wingård fortsätter berätta om coronapandemin därför att pandemin innebär en extern händelse. Pandemin var ingenting som man kunde planera inför eller som det fanns rutiner för att hantera. Pandemin kom väldigt plötsligt och det fanns flera osäkerheter när den kom, exempelvis hur det kommer påverka människors sätt att leva, människors inkomster och hur det kommer ändra våra konsumentbehov, vad vi efterfrågar. Alla dessa aspekter skiftades under pandemin.

Pandemin började i Kina, vilket är det största exportlandet för våra vanligaste konsumentvaror. Fabriker stänger ner och det blir förseningar. Wingård påpekar att vi i Sverige hänger ihop i globala produktionsnätverk i världen och när det blir stopp på ett ställe så leder detta till förseningar och stopp i de andra delarna i nätverket också. Dessa stopp leder direkt till dyra kostnader som

konsekvenser. Även logistiken blir påverkad negativt och stora hamnar i Kina stänger ner vilket ger störningar i hela världens leveranskedjor, vilket också leder till kostnadsökningar. Dessa högre fraktpriser gäller alla varor, vilket gör att priset på alla varor ökar, och som i sin tur leder till inflationsökning.

Efter coronapandemins slut så stabiliserade sig efterfrågan, produktions möjligheterna och distributions möjligheterna till relativt normala nivåer, och nu efter pandemin lever vi ganska normala liv, vilket gör att inflationen med stor rimlighet kunde ha gått ner till en normal och stabil siffra igen om inga fler externa händelser skedde efter detta anser Wingård.

4.3 Förändrande konsumentmönster

Ytterligare något som påverka inflationen är människors konsumentmönster, menar Wingård. Hur vi som konsumenter reagerade på pandemin hade också en stor inverkan eftersom vägen stängdes igen och i många länder blev vi ”inlåsta” under längre perioder. I och med att pandemin kom så ändrade vi våra konsumentmönster. Wingård ger exemplet om hur gymredskap blev dyrare under pandemin då många tidigare hade ett gymkort där man köper tjänsten att få vistas på gymmet. Men när gymmen stänger ner, men behovet av träning kvarstår, ökar efterfrågan på gym produkter så att man kan träna hemma i stället. Efterfrågan skiftar från gymtjänster till gymprodukter, och i samma takt så blir tillverkningen och distributionen av dessa gymprodukter dyrare. Bristen i tillgång av dessa och den enorma efterfrågan av dessa artiklar som ingen kunde förutspå satte enorm press på handelskedjan och drev upp priserna väldigt högt vilken leder till hög inflation. Och allt detta berodde på pandemin, som enskild extern händelse som ingen kunde förutspå eller var van att hantera, förklarar Wingård.

Wingård fortsätter berätta om hur Kina producerar mycket konsumentvaror som vi som privatpersoner gillar, såsom leksaker och elektronik, och när man ser prisökning på dessa artiklar som väldigt många köper och tycker om så börjar man märka ett pristryck som bidrar till att inflationen höjs. Även om detta har påverkat inflationen idag så har det inte varit den stora händelsen som lett till den enorma inflationen.

4.4 Kriget i Ukraina

År 2022 gick Ryssland in i Ukraina, ett krig som i närmast blivit en världspolitisk händelse. Kriget påverkar främst två stora nödvändiga sektorer inom världens globala handel, vilket är energi och livsmedel. Ryssland är stora tillverkare och exportörer av energi och Ukraina är väldigt stora tillverkare och exportörer av spannmål, matolja, konstgödsel och livsmedel. Produktion och

distributionsbristen av dessa varor ger därför stora konsekvenser på den globala marknaden, och dessa varor trycker upp inflationen mer än någon annan sektor då det är nödvändiga för människors liv. Wingård lyfter upp exemplet på hur träningsartiklar blev dyrare under pandemin, men dessa kan vi klara oss utan och därför har ekonomin en smärtgräns på hur mycket dessa artiklar kan kosta innan vi säger nej och slutar konsumera dem. Detta är en stor skillnad från energi och livsmedel som vi inte kan sluta konsumera och därför kan priserna på dessa varor stiga enormt under brist.

Den höga inflationssiffran som vi ser i Sverige idag anser Wingård till stor del bero på dessa höga energi och livsmedelspriser. Varför vi inte kan åtgärda bristen på dessa varor är för att det tar väldigt lång tid att bygga upp produktion men även att bygga ut alternativa energikällor tar många år samt att producera mer livsmedel tar också tid eftersom man behöver bygga upp stora plantager för att sedan odla livsmedel. Bristen på dessa varor påverkar inte bara livsmedel- och energisektorerna utan det påverkar alla sektorer. En fabrik som producerar leksaker eller en fabrik som producerar lastbilar tvingas också stänga ner om dem ej har någon energi till sin produktion. Detta gör att vi märker av inflationen på diverse varor även om det just är energi och livsmedel som har påverkats av kriget.

4.5 Sveriges finanspolitik och penningpolitiska åtgärder

Wingård menar att det är svårt för Sverige att motverka dessa händelser som ovan är nämnda. Han menar att Sverige är ett liten öppen handelsberoende ekonomi och när det händer externa händelser på global nivå så kan vi ej skydda oss mot dessa, vilket är nackdelen med en liten öppen handelsberoende ekonomi. Samtidigt, säger Wingård, finns det stora fördelar när den globala handeln går bra då vi i Sverige åker med på den vågen. Sverige har därmed inte mycket åtgärder vi kan ta till för att skydda oss mot global inflation, men där vi kan påverka är genom att lyfta våra synpunkter i EU-parlamentet så kan EU ta åtgärder och påverka situationen, avslutar Wingård.

Inflationsanalytikern Erik Glans från Konjunkturinstitutet berättar om Sveriges åtgärder under pandemin och hur detta tillsammans med externa världshändelser, i likhet med dem Wingård berättat om, har lett till den höga inflationen. Glans lägger dock fokus på att beskriva inflationens orsaker genom hur Sveriges Centralbank under coronapandemin, bedrev en väldigt expansiv finanspolitik. Glans beskriver att de gav ut bidrag till många branscher och hade en väldigt låg styrränta. Genom att de stimulerade ekonomin på detta sätt så kom mycket nya pengar ut i den svenska ekonomin.

När sedan coronapandemin tog slut återställdes världen ganska fort och de företagen som tidigare hade det tufft hade det inte längre och ekonomin började ticka på som vanligt, säger Glans. Effekten av de pengar som Centralbanken hade lånat- och skickat ut bidrog då till att inflationen drog iväg. Glans anser att Centralbanken borde ha slutat med dessa offentliga bidrag och låga styrränta i god tid innan pandemins slut då det nu blir en större utmaning att återställa inflationen.

Riksbankens avdelning för penningpolitik [APP] berättar om deras syn på inflationen. De menar att inflationen är ett brett samhällsfenomen som styrs av en mängd beslut av många olika aktörer och inte så enkelt låter sig förklaras. Det finns därmed ingen naturlig nivå på inflationen, utan den beror vad vi människor bestämmer oss för att göra. Samtidigt är det svårt att hänföra inflationens utveckling till någon enskild aktörs handlande. Riksbankens APP berättar även om hur makroekonomiska variabler är mycket svåra att förutse med hög precision och det är därför alltid en utmaning att kalibrera penningpolitiken. Exakt hur inflationen kommer att utvecklas och exakt vilken penningpolitik Riksbanken kommer föra är därför förenat med en hög grad av osäkerhet.

4.5.1 Inflationsspiraler och svenska kronans värde

Glans tar upp problematiken som kan uppstå med den höga inflationen, vilket är inflationsspiraler. Inflationsspiraler uppstår när det är hög inflation och därmed kräver arbetare höga löner för att kunna klara av dem förhöjda kostnaderna. I och med att man höjer lönerna så kommer även inflationen att öka, vilket skapar samma problem igen där det behövs ännu högre löneökningar, på detta sätt blir inflationsspiralerna väldigt skadliga mot den svenska ekonomin och den svenska kronans värde. Glans menar att även den svenska kronans växelkurs har en roll i dagens inflation. Kronans värde är just nu lågt värderat globalt vilket innebär en svagare ekonomi för Sverige. Glans förklarar att Riksbanken borde göra mer för att styrka kronans värde, och därmed göra Sveriges ekonomi stabilare, och sänka priserna.

5 Diskussion och slutsats

Varför har denna höga inflation uppstått i Sverige? Och hade Sverige kunnat motverka den?

Efter de tre intervjuerna med Kommersekollegium, Riksbanken samt Konjunkturinstitutet så blev det tydligt att de alla tre hade sina likheter i teorierna om omvärldens externa händelser men hade även åsikter som skiljde dem åt.

5.1 Resultatdiskussion

Samtliga som blev intervjuade ser inflationen i Sverige idag som en konsekvens av omvärldens händelser. Wingård lyfte fram Trumps avbrytande av TPP handelsavtalet, pandemins påverkan i produktionskedjor, konsumentmönster samt fraktlogistik, och Rysslands invasion av Ukraina som ställde Europas energi och livsmedelsförsörjning på högkant. Även Glans tog upp pandemins och krigets konsekvenser. Riksbankens APP tog också upp dessa händelser men agendan i deras mejl-svar var mer inriktade mot Sveriges penningpolitik och fenomenet inflation. Däremot så fann jag skillnader i hur de olika intervjudeltagarna beskrev utsträckningen av Sveriges hjälplöshet i kampen mot inflationen.

Wingård beskrev Sveriges öppna handelsberoende ekonomi som i stor del hjälplös, till skillnad från Glans från Konjunkturinstitutet som såg flertalet brister i hur Sverige har hanterat dessa externa händelser och hur de kunde ha fört sin penningpolitik. Riksbankens APP resonerar kring att inflationen är ett fenomen som påverkas av många olika faktorer och aktörer och att det därmed ej är så lätthanterligt. Att det beror på hur vi människor beter oss och att inflationen är en konsekvens av våra val, inget som endast en aktör kan förändra.

Wingård anser genom sina resonemang att Sverige har väldigt liten makt och kontroll i dagens inflation, på grund av vår handelsberoende ekonomi. Wingård lyfter fram att den vägen Sverige har att påverka sin inflation är genom att göra våra åsikter hörda i EU:s handelskammare, och på så sätt kan EU:s handelsförutsättningar förändras och därmed kan Sveriges ekonomi bli mer stabil. Glans med sin bakgrund i inflationsanalyser och studier av Sveriges penningpolitik anser att Centralbanken ej borde ha bedrivit den expansiva finanspolitiken som de har gjort under pandemin, som har lett till ett överskott med pengar i samhället som har bidragit till denna okontrollerbara inflation. Glans anser även att Sveriges åtgärder har försvagat värdet av den svenska kronan och Sveriges ignorans till detta problem har även det varit en faktor i dagens inflation.

I bakgrunden beskrivs det hur de externa världshändelser som skett, däribland coronapandemin samt kriget i Ukraina är den stora anledningen till inflationen. Hur matbristen och energibristen

tillsammans med samhällsrestriktioner och konsumentförändringar har drivit upp priserna och skapat hög arbetslöshet och osäkerhet.

I resultatet har Wingård kunnat dragit samband mellan de externa världshändelserna som anledning av den förhöjda inflationen. Detta bekräftas även i min tidigare forskning och slutsatserna kan anses sammanhängande. Glans kom fram till att Sveriges Regering ej borde ha bedrivit Keynes teori i den utsträckning som dem gjorde, vilket skiljer sig från tidigare forskning som sett regeringens åtgärder som en räddning. Riksbankens APP uttrycker osäkerheten i inflationen och att den ej går att kontrollera som ensamstående faktor, vilket både kompletterar och skiljer sig från tidigare forskning, där Luleås Universitet påstår att inflationen går att påverka medan tidigare forskningen från Riksbanken bekräftar samma tes som Riksbankens APP har dragit. Samtidigt så beskrivs det många olika orsaker och åtgärder i bakgrunden och detta bekräftar det Riksbankens APP har kommit fram till, att det är måna olika aktörers agerande som är anledningen, och inte en enstaka.

Glans lyfter även fram hur de olika aktörernas agerande motverkar varandra och hur Sverige behöver enas om en taktik då Monetarismen bromsar samtidigt som Keynes trycker på inflationen. Detta bekräftar mediedebatternas teser i hur det finns två olika sidor om vad som är viktigast, välfärden eller inflationen, men samtidigt så bidrar hög inflation till försämrad välfärd och därför anser Glans att inflationen först bör lösas innan man driver på Keynes, vilket skiljer sig från regeringens uppfattning och tidigare forskning.

5.2 Slutsats

I mitt gymnasiearbete önskade jag besvara frågeställningarna: *Varför har inflationen uppstått?* samt *Hur har Sverige agerat i mål att kontrollera inflationen?*

De olika svaren från intervjudeltagarna anser jag beror på deras olika expertis och synvinklar på ämnet inflation. Wingård som jobbar med just handel hade därför störst insikt i handelsaspekten av inflationen, och Glans samt Riksbankens APP som båda jobbar på ekonomiskt inriktade myndigheter i Sverige hade därför mer insikter i Sveriges agerande och ekonomiska teorier. Alla tre olika typer av svar bekräftar delar av min tidigare forskning samtidigt som Glans information lades till då jag ej läst om de konkreta åsikter som han lyfte fram under intervjun.

Slutsatserna som jag kan dra är att dagens inflation i Sverige består till en stor majoritet av omvärlden, där externa händelser har påverkat både världens och Sveriges ekonomiska

förutsättningar. Samtidigt hade Sverige kunnat ta andra åtgärder, men konsekvenserna av dessa andra åtgärder är inget som jag fick svar på och därför förblir det oklart om Sverige agerade rätt eller inte. Hade Sverige ej bedrivit den expansiva finanspolitiken under pandemin så hade inflationen eventuellt varit lägre men det kunde ha skadat samhället på en mängd andra aspekter genom exempelvis högre arbetslöshet och att en stor andel nöjesföretag behövt stänga samt att välfärden skadats. En annan försiktig slutsats jag kan dra är att om kriget i Ukraina fortsätter under en längre period så kommer inflationen vara ihärdig, som Wingård beskrev det tar det lång tid att bygga upp källor till livsmedel och energi och därmed kan inflationen vara ett långvarigt problem om konflikten förlängs eller förvärras. Samtidigt kan jag dra slutsatsen att om kriget upphör så är de tre intervjudeltagarna eniga om att då kommer inflationen relativt snabbt återgå till en mer optimal och skonsam nivå.

5.3 Metoddiskussion

En faktor som kan ha påverkat intervjusvaren negativt var deras yrkestitlar, där jag märkte en stor skillnad i att Wingård från Kommersekollegiet kunde prata med mer fritt och ha mindre skyldigheter till att vara politiskt korrekta än vad Riksbanken och Konjunkturinstitutet kunde. Att Riksbanken och Konjunkturinstitutet ej kan yttra sig med samma frihet utan att riskera konsekvenser kan vara en brist i min metod, då jag endast kan utvinna en viss del fakta utav dessa intervjuer, som anses vara politiskt korrekt. De hade kanske kunnat bidra med djupare och mer ovanliga perspektiv om de ej hade denna yrkesetik som jag misstänker de är ålagda.

Att Riksbankens svar endast var i skriftlig form via mejl bidrog även det till en begränsning i informationen som kunde utvinnas, då det ej var samma person som hanterade mailen så kan olika personers uppfattningar skilja sig och en annan person kan inte utveckla vad den tidigare hade beskrivit.

Att Konjunkturinstitutets intervju med Glans inte fick spelas in var också en begränsande faktor i min metod, då detta gjorde att det var svårt att få med alla olika synvinklar i minna snabba anteckningar samtidigt som jag försöker vara delaktig och fördjupad i diskussionen och svaren som jag får.

Tidsbegränsningen av intervjuerna är en bidragande faktor till hur mycket information som går att utvinna, och därmed är en brist i intervjutid en eventuell brist i min metod.

6 Källhänvisningar

Här redovisas källorna som används i arbetet. Dessa delas upp i rubrikerna litteraturkällor och personligkommunikationskällor.

6.1 Litteraturkällor

CSN. 2022. *Studiemedlena höjs med 1000 kr till följd av högre prisbasbelopp.*

<https://www.csn.se/om-csn/aktuellt/nyhetsflode/2022-09-05-studiemedlen-hojs-med-1000-kronor-till-foljd-av-hogre-prisbasbelopp.html> (Hämtad 2023-04-20).

Eklund, Klas. 2020. *Vår Ekonomi* 15e: uppl. Studentlitteratur: Lund.

Ekonomifakta, 2023. *Inflationen.* <https://www.ekonomifakta.se/fakta/ekonomi/finansiell-utveckling/inflationen/> (Hämtad 2023-03-30).

Ekonomifakta. (2021, December). *Inflation och löner.*

<https://www.ekonomifakta.se/Artiklar/2021/december/inflation-och-loner/> (Hämtad 2023-03-30).

Gustafsson, Peter, & Tommy von Brömsen. 2021. "Coronapandemin: Riksbankens åtgärder och den finansiella utvecklingen under våren och sommaren 2020." Penning och valutapolitik.

https://www.riksbank.se/globalassets/media/rapporter/pov/artiklar/svenska/2021/210319/2021_1-coronapandemin---riksbankens-penningpolitik-och-den-finansiella-utvecklingen-under-varen-och-sommaren-2020.pdf Hämtad (2023-03-31)

Jönköping Universitet. 2022. *Ur askan i elden - från pandemi till skenande inflation.*

<https://ju.se/portal/vertikals/blogs/jonkoping-international-business-school/bloggposter/2022-06-16-ur-askan-i-elden---fran-pandemi-till-skenande-inflation.html> (Hämtad 2023-03-30).

Lund Universitet. 2022. *Dyrare mat men ingen brist i krigets spår.* <https://www.lu.se/artikel/dyrare-mat-men-ingen-brist-i-krigets-spar> (Hämtad 2023-03-30).

Patrik Tingvall, 2022. Debatt: När importen är dyr blir handelspolitiken viktig. *Dagens industri*. 7 april. <https://www.di.se/debatt/debatt-nar-importen-ar-dyr-blir-handelspolitiken-viktig/> (Hämtad 2023-03-30).

SCB, 2022. *Konsumentprisindex (KPIF) December 2022*. <https://www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/priser-och-konsumtion/konsumentprisindex/konsumentprisindex-kpi/pong/statistiknyhet/konsumentprisindex-kpi-december-2022/> (Hämtad 2023-03-30).

SCB, 2021. *Coronapandemin slog hårt mot arbetsmarknaden 2020*. <https://www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/arbetsmarknad/arbetskraftsundersokningar/arbetskraftsundersokningarna-aku/pong/statistiknyhet/arbetskraftsundersokningarna-aku-arsmedeltal-2020/> (Hämtad 2023-05-17).

Sveriges Riksbank. 2022. *Riksbankens uppdrag*. <https://www.riksbank.se/sv/om-riksbanken/riksbankens-uppdrag/> (Hämtad 2023-03-30).

Sveriges Riksbank. 2020. *Förändrad konsumtion under pandemin påverkar inflationen*. <https://www.riksbank.se/globalassets/media/rapporter/ekonomiska-kommentarer/svenska/2020/forandrad-konsumtion-under-pandemin-paverkar-inflationen.pdf> (Hämtad 2023-03-30).

Sveriges Riksbank. 2023. *Styrräntan höjs med 0,5 procentenheter till 3,5 procent* <https://www.riksbank.se/sv/press-och-publicerat/nyheter-och-pressmeddelanden/pressmeddelanden/2023/styrrantan-hojs-med-05-procentenheter-till-35-procent/> (Hämtad 2023-05-07)

Svenska Dagbladet. 2023. *Forskare: Sänkta skatten var bortkastade pengar* <https://www.svd.se/a/0QXoX0/forskare-slar-larm-sankt-bensinskatt-var-en-missad-mojlighet> (Hämtad 2023-05-07)

TV4. 2022, *Så mycket påverkar det ryska gasstoppet svenska elpriset*. Hämtad från <https://www.tv4.se/artikel/4hMuh4acwCkArYp1uHLkHU/sa-mycket-paverkar-det-ryska-gasstoppet-svenska-elpriset> (Hämtad 2023-03-30).

6.2 Personlig kommunikations källor

Glans, Erik; inflationsanalytiker från Konjunkturinstitutet, Stockholm. 2023. Google meet intervju 14 mars.

Riksbankens avdelning för penning politik. 2023. E-post intervju 5 mars. < info.app@riksbank.se >

Wingård, Christoffer; Senior utredare på Kommersekollegium, Stockholm. 2023. Google meet intervju 1 mars.

Bilaga

Intervjufrågor

1. Får denna intervju spelas in? I syfte att citera och använda som källa i mitt gymnasiearbete?
2. Vad heter du och vad jobbar du med?
3. Vad har ditt yrke för relation till inflation? Hur kommer du i kontakt med inflation under dina arbetsuppgifter?
4. Vad är din teori till varför inflationen har blivit så pass hög som den är just nu? Vad grundar du din teori i?
5. Är inflationen någon/någots fel eller har den uppstått "naturligt" utan att något har gått snett?
6. Hur bör Sverige göra för att få tillbaka inflationen till Riksbankens målsiffra?
7. Vad är din allmänna syn på Inflationen? Ett stort problem/ett litet problem? En möjlighet?
8. Hur tror du att inflationen kommer utvecklas/ändras under 2023,2024?
9. Har du någon övrig tanke att bidra med till mitt gymnasium-arbete som jag missat att fråga om?